

Met zijn bonte verenpak is de halsbandparkiet een opvallende verschijning in Nederlandse steden. De exoot voelt zich goed thuis in Nederland en breidt zijn leefgebied steeds verder uit naar het oosten van het land. Sovon volgt deze ontwikkelingen.

Tekst André van Kleunen, Sovon Vogelonderzoek Nederland

Foto Jelger Herder, www.digitalnature.org

De halsbandparkiet, stadsvogel in opkomst

De halsbandparkiet (*Psittacula krameri*) komt van oorsprong voor in Afrika, in een gordel ten zuiden van de Sahara en op het Indisch subcontinent en aangrenzende gebieden. Inmiddels leven in verschillende delen van West-Europa forse populaties halsbandparkieten, waaronder in Nederland. Het gaat om nakomelingen van ontsnapte kooivogels die zich in stedelijk gebied handhaven en uitbreiden.

HOLENBROEDERS

De halsbandparkiet (40 cm) wordt gekenmerkt door een groen verenkleed en rode bek. Het volwassen mannetje heeft een

zwarte keel en roze neksband.

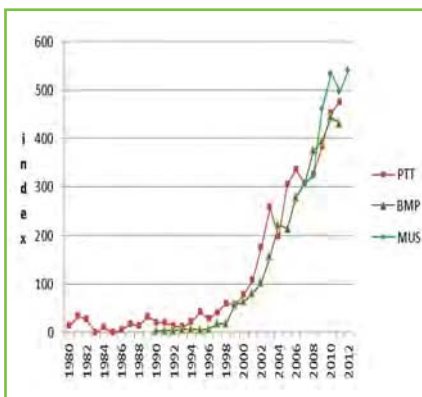
In het oorspronkelijke leefgebied komt de halsbandparkiet voor in verschillende habitats met bomen: savanneachtige landschappen, loofbossen en dennenbossen. Ook leeft de soort in door de mens gecultiveerde gebieden. In Nederland en andere landen in Noordwest-Europa kiest de vogel voor plekken met oude bomen, zoals parken en andere kleine bosjes, in of nabij stedelijk gebied.

Het menu van de halsbandparkiet bestaat, zowel in het oorspronkelijke verspreidingsgebied als in Nederland, uit plantaardig voedsel zoals zaden, scheuten, knoppen en

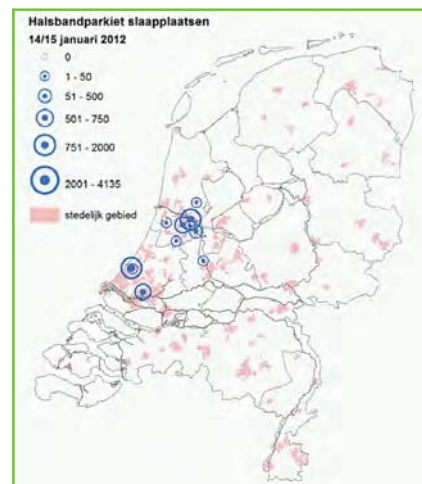
vruchten, met een klein aandeel ongewervelden. De soort foerageert ook op door mensen verstrekt voedsel in tuinen.

Halsbandparkieten nestelen solitair of in losse kolonies. Ze broeden in holen, maar maken zelden zelf nestgaten. Ze gebruiken vaak gaten van andere hollenbroeders, vooral spechten, en knagen deze indien nodig zelf verder uit. Ook broeden ze in gebouwen (kieren in muren) en nestkasten.

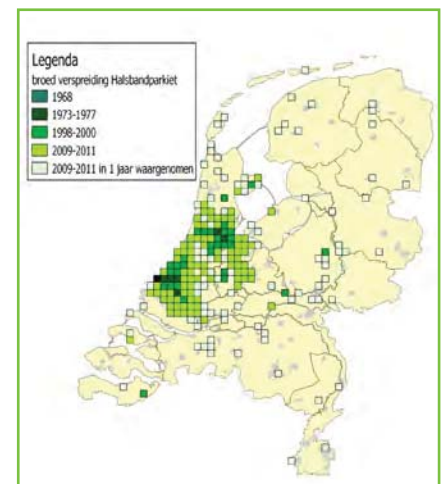
Halsbandparkieten broeden vroeg in het seizoen. Uit België is bekend dat ze al in februari-maart eieren kunnen leggen. De legselgrootte bedraagt doorgaans drie tot vier eieren, maar tot zes eieren is mogelijk.

Geïndexeerde aantalsontwikkeling halsbandparkiet in de winter (PTT) en in het broedseizoen (BMP en MUS).

Verspreiding en aantallen halsbandparkieten op gemeenschappelijke slaapplekken in januari 2012.

Broedverspreiding halsbandparkiet in Nederland in verschillende perioden (2009-2011 is een indicatief beeld op basis van losse waarnemingen uit Waarneming.nl).

Op de Hofvijver in Den Haag kwamen ruim vierduizend halsbandparkieten bijeen om te slapen.

Deze worden door het vrouwtje in 22 tot 24 dagen uitgebroed, terwijl het mannetje waakt. De jongen verlaten na zes weken het nest en worden daarna nog twee weken door de ouders gevoerd.

VERSPREIDING

In Nederland dateren de eerste waarnemingen van vrij rondvliegende halsbandparkieten uit de jaren zestig. Het eerste geregistreerde broedgeval deed zich in 1968 in Den Haag voor. Daarna vestigde de vogel zich, waarschijnlijk door onafhankelijke introducties, in Rotterdam, Amsterdam en Haarlem, waarna de soort zich geleidelijk uitbreidde.

Volgens de Broedvogelatlas kwam de soort in 1998-2000 in 37 atlasblokken als broedvogel voor. Er bestaat nog geen recent landsdekkend beeld van de verspreiding, maar uit losse waarnemingen blijkt dat de soort tegenwoordig in minimaal 118 atlasblokken voorkomt. De halsbandparkiet heeft zich in grote delen van de Randstad in en om stedelijk gebied gevestigd, oostelijk tot in de stad Utrecht. Verder zijn er veel vooralsnog incidentele waarnemingen uit andere delen van Nederland, van Zuid-Limburg tot de Waddeneilanden.

RISICO-ANALYSE

Bij veel opkomende exoten wordt de vraag gesteld of ze schadelijk kunnen zijn. In

2010 heeft SOVON een risicoanalyse uitgevoerd voor de halsbandparkiet in Nederland¹. Hiervoor hebben we onder meer onderzocht op basis van beschikbare studies, of en in hoeverre de soort schadelijke effecten zou kunnen hebben op de biodiversiteit.

De halsbandparkiet zou ecologische schade kunnen aanrichten door nestconcurrentie met vogels die in boomholten broeden en vleermuizen die boomholtes bewonen. Zo toonde een Belgische studie in een experimentele situatie concurrentie met boomklevers aan. Tevens werd in een andere Belgische studie een negatief verband aangetoond tussen dichtheden van halsbandparkieten en boomklevers, wat op concurrentie wijst. Maar andere studies in het buitenland konden deze conclusies niet bevestigen, en vonden geen aanwijzingen voor concurrentie tussen halsbandparkieten en inheemse holenbroeders. Nader onderzoek is nodig om vast te stellen of en in hoeverre dit optreedt in Nederland.

AANTALLEN

SOVON organiseert verschillende tellingen om de landelijke aantallen te volgen. Dit is goed mogelijk in de winter, omdat halsbandparkieten gemeenschappelijke slaapplekken bezoeken. Door het vooralsnog beperkte aantal slaapplekken, geven gelijktijdige tellingen op deze slaapplekken momenteel het beste beeld van de totale populatie-omvang.

Zo ging het in de winter van 2011-2012 om een tiental slaapplekken met in totaal 11.657 vogels. Op de grootste slaapplek op de Hofvijver in Den Haag werden toen maar liefst 4.135 vogels geteld.

Naast de slaapplekstelling volgt SOVON de aantallen via steekproeftellingen en aparte telprojecten in het broedseizoen (Broedvogel Monitoring Project en Meetnet Urbane Soorten). De trends die worden berekend op basis van deze meetnetten, vertonen alle een toename in dezelfde orde van grootte. Wel lijkt de laatste twee jaren de toename wat afgevlakt, mogelijk door de relatief strenge winters. We verwachten echter dat de toename in verspreiding en aantallen verder door zal zetten.

SOVON wil de aantalsontwikkeling en verspreiding van de halsbandparkiet blijven volgen en zoekt in sommige regio's nog naar waarnemers die BMP-telgebieden, PTT-routes of MUS-telgebieden willen tellen of er slaapplekken kennen. Contactpersoon slaapplekken: Olaf Klaassen. Kijk voor meer informatie op www.sovon.nl/projecten of www.sovon.nl/halsbandparkiet.

LITERATUUR

1. Kleunen, A. van, L. van den Bremer, R. Lensink & P. Wiersma, 2010. De Halsbandparkiet, Monniksparkiet en Grote Alexanderparkiet in Nederland: risicoanalyse en beheer. SOVON-onderzoeksrapport 2010/10. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.